

24.01.2023

Група №16

Урок №30

Тема уроку: ЛРК № 1. Ознайомлення з художніми творами митців рідного краю. Демонстрація електронної продукції (презентацій, буктрейлерів тощо) для популяризації улюблених книжок. Література рідного краю . Минуле – сучасне – вічність: талановитий український письменник **Дмитро Міщенко**

Мета уроку: ознайомити учнів із життєвим шляхом, творчим доробком українського письменника, кандидата філологічних наук Дмитра Олексійовича Міщенка ; формувати навички самостійної роботи з додатковою літературою , вміння виступати з усними повідомленнями ; виховувати доброту, любов до рідного краю , історичного минулого України.

Тип уроку: урок-засідання « круглого столу».

Обладнання : на дошці портрет Д. Міщенка, збірки творів Д.Міщенка.

Епіграф до уроку:

*«Життєві принципи Дмитра Міщенка –
стояти на охороні правди і краси,
почувати себе відповідальним за все,
що діється на світі, пам'ятати: честь
і совість кожного – у тісному зв'язку з
честю роду, а честь і совість роду – із
честю і совістю народу».*

Петро Кононенко

ХІД УРОКУ

І. Організаційний момент

1. Вступне слово вчителя

На уроках української літератури ми знайомилися з творчістю та життям

письменників нашого краю. Нам вже відомі імена письменників, чие дитинство й юність були обпалені війною – Михайла Гайдабури, Миколи Лиходіда та Василя Чубенка, поетів-піснярів Василя Діденка, Григорія Лютого. Говорили ми й про гумористів і сатириків Петра Ребра, Миколу Білокопитова та Петра Юрика.

II. Оголошення теми і мети уроку

Сьогодні детальніше дізнаємося про життя і творчий доробок відомого українського письменника, кандидата філологічних наук, лауреата Національної премії України імені Тараса Григоровича Шевченка, автора численних творів – від збірок оповідань до романної трилогії Дмитра Олексійовича Міщенка.

Запишіть, будь ласка, тему уроку в зошити.

III. Сприйняття і засвоєння нового матеріалу

Творчість Дмитра Міщенка без перебільшення, є одним з найкращих здобутків української літератури другої половини ХХ століття. Дмитро Міщенко з тих письменників, чия доля – то доля його народу в ХХ столітті. Він створив цілу бібліотеку – шість збірок оповідань, дванадцять романів, дванадцять повістей, які не раз перевидавалися. За збірки «Полювання на жар-птицю» (1990) та « Особисто відповідальний» (1991) удостоєний Державної премії України ім. Т.Г. Шевченка (1993).

Тож давайте любовно перегорнемо сторінки життєвої книги нашого земляка, затаївши подих, вникнемо в зміст його творчості і назавжди закарбуємо в своїх серцях пам'ять про нього. До уроку - засідання у формі «круглого столу» ви готувалися заздалегідь. Ви матимете можливість заслухати доповіді однокласників.

- 1) Дитячі та юнацькі роки Дмитра Міщенка.
- 2) Навчання.
- 3) Літературна та громадська діяльність.
- 4) Тема війни – особлива у творчості Дмитра Міщенка.
- 5) Освоєння прозаїком теми історичного минулого народу.
- 6) Останні роки життя письменника.
- 7) Відзнаки.
- 8) Вислови сучасників.

Доповіді учнів.

Дитячі та юнацькі роки Дмитра Міщенка

Перший учень.

Народився 18 листопада 1921 р. в с. Степанівка Перша, тепер Приазовського району Запорізької області. В селянській родині було п'ятеро дітей. Коли малому Дмитрику було 2 роки, він залишився без батька. Про той тяжкий час прозаїк напише у повісті «Хліб наш насущний», що вийде в 1991 році і буде номінована на Шевченківську премію. Але лише номінована... А повість то була високого ґатунку – як у плані художньому, так щодо унікальної

документальної бази, передачі духовної і соціальної ситуації українського села тих часів. І образ Мамаї – то піднятий до рівня великомучениці образ української жінки, котра не тільки дітей годувала й ростила, а й усе робила для того, щоб вони виростили людьми. Народні пісні. Казки, вперше почуті рядки Кобзаря – усе те закарбувалося в пам'яті і послужило підмурком, на якому й постала майбутня творчість Д. Міщенка.

Другий учень.

Після закінчення середньої школи в 1941 році був зарахований студентом Дніпропетровського університету, та замість навчання у вищому навчальному закладі змушений був піти у лави захисників Вітчизни. Мрії про подальше навчання полетіли прахом у той день, який враз змінив долі людські чи не на всій планеті... Після короткострокового навчання в Краснодарському мінометному училищі відбув на фронт. З першого й до останнього дня війни на передовій. Як командир батареї польової артилерії брав участь у боях на Південному, Сталінградському, Південно-Західному, Першому, Другому та Четвертому українських фронтах, у штурмі Берліна і звільненні Праги.

Навчання

Третій учень.

З 1946-го по 1951 роки навчався на філологічному факультеті Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка, а з 1951-го по 1954 роки - в аспірантурі цього ж університету. Цей період відзначився плідною співпрацею з видавництвами та пресою, де публікував свої перші твори.

Захищає кандидатську дисертацію «Розвиток реалізму в творчості М. Коцюбинського» (1954). Та, попри наукову роботу, пише художні твори. Кандидат філологічних наук. Член національної спілки письменників України (з 1956).

Літературна та громадська діяльність

Слово вчителя.

Часто кажуть, що прихід у літературу молодого автора залежить від тих, до кого він звернеться з першим твором. І тут Д. Міщенку пощастило. Не в тому плані, що спрацював стереотип: фронтовик, мовляв, наш брат, треба сприяти дебюту. Були першими вчителями на літературному шляху люди, котрі побачили в початківцеві іскру справжнього прозаїка. Редактор відділу прози журналу «Вітчизна» М. Чабанівський благословив два перших оповідання «Голос серця» і Сашко (головним редактором часопису тоді був Л. Новиченко), редактором першої повісті про підпільників був А. Головка, редактором першої книжки про азовських рибалок «Сини моря» (1955) – О. Копиленко, а рецензентом – Ю. Дольд-Михайлик. А далі авторові й самому доводилося вирішувати долі чийось творінь, чужих рукописів. І завдяки Д. Міщенку (в часи коли згортали «хрущовську відлигу»), скільки книжок тоді вийшло саме тих, яких не хотіла влада, скільки було врятовано для українських читачів творів, котрі несли життєву правду...

Четвертий учень.

Дмитро Міщенко був на видавничій роботі, зокрема у 1956-1961 роках був заступником головного редактора Держлітвидаву України, а у 1964-1973 роках – головним редактором видавництва «Радянський письменник» (з 1991 – «Український письменник»).

Перші друковані твори Дмитра Міщенка побачили світ у 1949 році, а перша збірка оповідань «Сини моря» - у 1955-му. Тема сучасності переважала в творах письменника 50-70-х років. Оскільки твори ці були наслідком чесної письменницької праці, вони не втрачають свого художнього значення і в оновленій обстановці нашого буття. Критика прихильно відгукнулася про збірку оповідань «Сини моря», та ще прихильніше – про роман «Сіверяни». Це спонукало прозаїка й надалі працювати в художньому освоєнні історичного минулого, але обставини не посприяли здійсненню тих намірів. Орієнтація тодішньої літературної громадськості на сучасність і тільки на сучасність не могла не позначитись на подальших творчих пошуках письменника.

П'ятий учень.

Якийсь час Дмитро Міщенко працює в жанрі оповідання (збірки «Весняна повінь», «Батьківська лінія», «Доля поета», «Очі дівочі», «Шибеники»). Лише згодом у його доробку з'являються повісті «Ніна Сагайдак», «У морі затишку немає», «Особисто відповідальний», «Віра, надія, любов», «Друге заміжжя». У 1963 р. у книжкових крамницях з'являється роман «Чому не сходяться дороги», у 1967 р. – «Вітри приносять грозу». Останній роман про щоденні будні школи-інтернату, про проблеми виховання молодого покоління, «важких підлітків».

Тоді ж публікується на сторінках журналу «Вітчизна» і повість «Батальйон необмундированих», яка набула серед громадськості широкого розголосу, а пізніше саме ця повість і роман «Хліб наш насущний» (про голодомор 1932-33 рр.) стали вирішальними, коли йшлося про відзначення творчого доробку Дмитра Міщенка Державною премією України ім. Т. Г. Шевченка.

Тема війни – особлива у творчості Дмитра Міщенка

Шостий учень.

Тема війни – особлива у творчості Дмитра Олексійовича тому, що правду війни він виніс із своїх життєвих «окопів Сталінграду», переживши жорстокі фронтові поневіряння, втративши багато побратимів. Ця повість написана в часи ще Хрущова, донесла до читачів художню правду про жителів сіл Південної України, котрих кинули в бій зі словами: «Зброю добудете в бою». І, неозброєні, необмундировані сільські хлопці та дядьки форсували Дніпро, закріпилися на плацдармі, героїчно відбивали атаки, а потім викликали вогонь на себе. І коли було взято правий берег. Не знайшли навіть списків батальйону – з чотирьохсот залишилось дванадцять чоловік.

Не залишилися поза увагою як громадськості, так і читачів і романи «Найвищий закон», «Честь роду», в яких голосно промовляло торжество

людського і людяного в умовах війни, перших повоєнних літ. Поважне місце у творчому доробку Д. Міщенка посідають твори воєнної тематики, які відзначені преміями ім. Олександра Фадєєва.

Освоєння прозаїком теми історичного минулого народу

Сьомий учень.

У 80-х роках письменник знову повертається до художнього освоєння історичного минулого свого народу. У 1983–1987 рр. виходить у світ його знакова трилогія – романи «Синьоока Тивер», «Лихі літа ойкумени», «Розплата», котрій немає аналогів у тогочасній літературі.

У центрі трилогії (особливо роман «Розплата») саме боротьба слов'янства проти кочових племен аварів. На сторінках історичної трилогії письменник яскраво зобразив, як наростав опір аварській політиці насильства. Детальні описи підготовки до битв, атмосфера переговорів між вождями тиверців, дулібів, древлян, полян та інших, досягнення ними домовленостей та узгодженості у своїх діях несуть ідею єдності у боротьбі східних слов'ян.

Дмитро Міщенко прагнув розкрити внутрішні закономірності історичного процесу, спільні для всього слов'янського світу. Він простежив логіку соціально – економічного й політичного розвитку, які вели до створення держави східних слов'ян – Київської Русі. Ці твори письменника історично поєднують історичні джерела та художню інтерпретацію етнографічних та культурно-історичних документальних матеріалів з авторською вигадкою, елементами пригодницьких романів, любовною романтикою.

Проза Дмитра Міщенка визначається історичною детальністю і достовірністю, але це не знижує художньої вартості творів, не перетворює їх в документальну літературу.

Восьмий учень.

Поважне місце у творчому доробку Д. Міщенка посідають також романи: «Полювання на жар-птицю» (1990), «Бунтівний князь» (1993), «Згубні вітри над оазою» (1997) (журнальний варіант – «Між Сциллою і Харибдою»), «Не полишу тебе самотньою». В журналах «Криниця», «Київ», «Дніпро», «Вітчизна» друкуються повісті «Sic volo ceasar», «Відлуння Лисої

гори», історичні повісті «Останній подвиг невольника», «Дике поле», роман «І станеш ти шукать її сліди».

Останні роки життя письменника

Дев'ятий учень.

Окремі твори Міщенка перекладено російською, болгарською, словацькою та англійською мовами.

В останні роки життя письменник - кандидат філологічних наук, часто виступає у пресі з публіцистичними статтями, друкує оповідання, повісті на злободенні теми із життя людей незалежної України.

4 квітня 2016 року перестало битися серце Дмитра Міщенка, одного із найстаріших сучасних українських письменників.

Відзнаки

Слово вчителя.

Дмитро Міщенко – вірний син свого народу , який палко любив свою Батьківщину. Все віддав, все зробив для народу, для України. А тому й продовжує жити у своїх творах. А якими ж відзнаками нагороджений прозаїк?

Десятий учень.

Відзнаки

- 1993 - Державна премія України ім. Т. Г. Шевченка за збірки «Полювання на жар-птицю» (1990) та «Особисто відповідальний» (1991).
- Лауреат премії ім. О. Фадєєва, за твори, присвячені темі Другої світової війни.
- Відзначений медаллю А. Макаренка, за роман «Вітри приносять грозу».

Слово вчителя.

А що ж , діти, сказали про Дмитра Олексійовича сучасники? Чи вам відомо?

Вислови сучасників

Одинадцятий учень.

Як написала дослідник **О.Заболотня**: «Наскрізь пронизані гуманістичними ідеалами, твори Д.Міщенка вчать добру, любові до рідної землі, в них об'ємно і колоритно відтворено історичне минуле слов'ян, дано по суті народну оцінку як історичним подіям, так і окремим історичним постатям. Саме тому романи «Сіверяни», «Синьоока Тивер», «Лихі літа ойкумени», «Розплата» сприймаються як частина нашої спільної пам'яті про витоки історії давніх слов'ян».

Дванадцятий учень.

Відомий критик і літературознавець **Леонід Коваленко** в одному з листів писав Дмитрові Міщенку: «Вірю непохитно у Твою мистецьку і людську обдарованість, завжди радію Твоїй чесності, мужності, чисто народній делікатності, доброті, Твоїм книгам, яким може позаздрити багато хто з наших саморобних класиків».

«...Літ п'ятнадцять чи й більше тому виступали ми з Міщенком перед школярами. І впала мені в око його совісність, фундаментальність, його бажання докопатися до всього самому... А ще скромність, істинний письменник. Я читав і насолоджувався, читав і радів, що маємо такого Дмитра Міщенка» - згадував письменник Станіслав Тельнюк.

Тринадцятий учень.

Письменник **Віктор Міняйло** зазначив у листі до Дмитра Олексійовича: «Дорогий мій думуючий блискучою «Синьоокою Тивер'ю». Думаю, не помилюся, коли скажу, що це не тільки твоя вершина, а й класика української літератури. Принаймні з української історичної муже! Ну й приголомшив же ти мене своєю чарівною, мудрою і прози (та й у Росії) я не читав чогось подібного, як «Людолови» Зинаїди Тулуб (а це твір геніальний) та твоєї «Тивері». І уяви собі, «Тивер» видається мені поетичнішою, «незапрограмованою». Ходжу, як у чарівному сні. Щемить душа і радість лоскоче серце – через диво і злет високої душі людської. І дав же Бог тобі талант отак розтривожувати й підносити людські душі!.. Блискуче розроблений сюжет (як для іншого, його вистачило б на дві-три книги), відсутність будь-якої фальші (а хотів я, он як хотів спіймати тебе на гарячому), атмосфера натхненної, а не вимученої поетичності, правда усіх без винятку характерів роблять твій роман на голову вище від усього, написаного нашими заздрісними хохлами».

Слово вчителя.

Знає й любить нашого земляка рідний край, Україна, бо він її рідний та відданий син.

IV. Підсумки уроку

V. Домашнє завдання

Скласти хронологічну таблицю життєвого і творчого шляху письменника
Фото виконаних завдань надсилати мені на електронну пошту

tanita.yar2018@gmail.com

У темі листа вкажіть ваше прізвище, номер групи та № уроку.